

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ РОЗКРАДАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

TYPICAL INVESTIGATORS IN THE INITIAL STAGE INVESTIGATION OF EMPLOYMENT OF BUDGET FUNDS BY OFFICIALS OF LOCAL GOVERNMENT BODIES

Ганелін В.Б.

аспірант кафедри криміналістики та судової медицини
Національна академія внутрішніх справ

Актуальність статті полягає в тому, що серед економічних кримінальних правопорушень суттєву частину займають розкрадання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування, що спричиняє чималі збитки державі. Результативність розслідування такого кримінального правопорушення напряму залежить від практичної реалізації положень криміналістичної тактики і методики, а також вжиття усіх можливих кримінально-процесуальних заходів для встановлення істини в кримінальному провадженні. Тому розроблення типових систем дій слідчого, які сприяють обранню ним найоптимальнішої лінії поведінки під час розслідування указанного кримінального правопорушення є відображенням найважливішого призначення окремої криміналістичної методики – організації і здійснення розслідування в межах кримінально-процесуального закону. Відмітними особливостями слідчих ситуацій з даної категорії кримінальних проваджень є брак інформації про фактичні обставини розкрадання, дії зацікавлених осіб, спрямовані на перешкодження отримання відомостей про нього, спосіб вчинення протиправного діяння, джерела розкрадання, зв'язки між співучасниками тощо. Статтю присвячено аналізу підходів до визначення типових слідчих ситуацій, які складаються на початковому етапі розкрадання бюджетних коштів, вчинених службовими особами органів місцевого самоврядування. Наголошено на специфічних особливостях, зумовлених характером (предметом, способом) досліджуваного протиправного діяння, його наслідками, спеціальним суб'єктом, наявністю доказів. Зосереджено увагу саме на організації початкового етапу розслідування зазначеного кримінального правопорушення, яке залежить від обсягу та змісту вихідної інформації про подію кримінального правопорушення, джерел первинної інформації, слідової картини та осіб, причетних до його учинення. Зроблено висновок, що слідчі ситуації початкового етапу розслідування розкрадання бюджетних коштів, вчиненого службовими особами органів місцевого самоврядування, складаються, виходячи з обсягу інформації, отриманої в межах дослідчої перевірки, та характеризуються наявністю ознак складу розкрадання, наявністю відомостей, що вказують на особу злочинця, або їх відсутністю. Їх формування відбувається з опором на слідчі ситуації, що характеризують процес розслідування кримінальних протиправних дій у господарській сфері.

Ключові слова: слідча ситуація, типова слідча ситуація, розкрадання, бюджетні кошти, службова особа.

The relevance of the article lies in the fact that among economic criminal offenses, embezzlement of budget funds by local self-government bodies is a significant part, which causes considerable losses to the state. The effectiveness of the investigation of such a criminal offense directly depends on the practical implementation of the provisions of forensic tactics and methods, as well as the use of all possible criminal procedural measures to establish the truth in criminal proceedings. Therefore, the development of typical systems of the investigator's actions, which help him choose the most optimal line of behavior during the investigation of the specified criminal offense, is a reflection of the most important purpose of a separate forensic methodology – the organization and implementation of the investigation within the limits of the criminal procedural law. Distinctive features of investigative situations from this category of criminal proceedings are the lack of information about the actual circumstances of embezzlement, the actions of interested parties aimed at preventing information about it, the method of committing the illegal act, sources of embezzlement, connections between accomplices, etc. The article is devoted to an attempt to determine typical investigative situations that occur at the initial stage of embezzlement of budget funds committed by officials of local self-government bodies. Emphasis is placed on specific features determined by the nature (object, method) of the investigated illegal act, its consequences, the special subject, and the availability of evidence. Distinctive features of investigative situations from this category of criminal proceedings are indicated, which are the lack of information about the actual circumstances of the embezzlement, the actions of interested persons aimed at preventing the obtaining of information about it, the method of committing the illegal act, sources of embezzlement, connections between accomplices, etc. The importance of defining the typical investigative situations of the initial stage of the investigation of embezzlement of budget funds by officials of local self-government bodies is emphasized. Attention is focused on the organization of the initial stage of the investigation of the specified criminal offense, which depends on the volume and content of information about the event of the criminal offense, sources of primary information, the trail picture and persons involved in its commission. The criteria for the classification of typical investigative situations of the initial stage of the investigation of the specified criminal offenses are defined as: the stage of the investigation; 2) source of information; 3) the completeness of available information about the circumstances of the commission of a criminal offense. It was concluded that the investigative situations of the initial stage of the investigation of embezzlement of budget funds committed by officials of local self-government bodies are based on the amount of information obtained within the scope of the investigation and are characterized by the presence of signs of embezzlement, the presence of information indicating the identity of the criminal, or their absence.

Key words: investigative situation, typical investigative situation, embezzlement, budget funds, official.

Актуальність теми. Розслідування злочинів – це надзвичайно складний і трудомісткий процес, який вимагає значних інтелектуальних та організаційних, емоційно-вольових, матеріально-технічних та інших затрат з боку органів розслідування. Ефективність такого процесу визначається правильним і точним виокремленням пріоритетних напрямів розслідування. Це, у свою чергу, вказує на необхідність знання слідчим узагальнених слідчих ситуацій, найбільш характерних для кожного етапу розслідування у кримінальних провадженнях окремих категорій правопорушень.

Серед економічних кримінальних правопорушень суттєву частину займають розкрадання бюджетних

коштів органами місцевого самоврядування, що спричиняє чималі збитки державі. Результативність розслідування такого кримінального правопорушення напряму залежить від практичної реалізації положень криміналістичної тактики і методики, а також вжиття усіх можливих кримінально-процесуальних заходів для встановлення істини в кримінальному провадженні. Тому розроблення типових систем дій слідчого, які сприяють обранню ним найоптимальнішої лінії поведінки під час розслідування указанного кримінального правопорушення є відображенням найважливішого призначення окремої криміналістичної методики –

організації і здійснення розслідування в межах кримінально-процесуального закону.

Відмітними особливостями слідчих ситуацій з даної категорії кримінальних проваджень є брак інформації про фактичні обставини розкрадання, дії зацікавлених осіб, спрямовані на перешкоджання отримання відомостей про нього, спосіб вчинення протиправного діяння, джерела розкрадання, зв'язки між співучасниками тощо.

Стан дослідження. Злочинність в бюджетно-фінансовій сфері в криміналістичному аспекті досліджувалась у працях П.П. Андрушка, А.Ф. Волобуєва, Б.М. Головкина, П.І. Зінова, О.Г. Кальмана, В.В. Кікінчука, В.П. Корж, О.В. Пчеліної, Л.А. Савченка, Р.Л. Степанюка, В.П. Хоменка та інших науковців. Разом з тим, типові слідчі ситуації розкрадання бюджетних коштів службовими особами органів місцевого самоврядування не знайшли свого детального вивчення науковою спільнотою, хоча їх аналіз та висвітлення є раціональним (корисним) та необхідним.

Метою статті є визначення та систематизація типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування розкрадання бюджетних коштів службовими особами органів місцевого самоврядування, з подальшим удосконаленням криміналістичної характеристики цієї категорії кримінальних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Слідча ситуація формується, перш за все, під впливом конкретних вихідних даних про вчинене кримінальне правопорушення, які наявні в розпорядженні органів досудового розслідування та залежать від багатьох чинників: характеру протиправного діяння, місця, часу, способу його вчинення і приховання, джерел первинної інформації, особи злочинця, механізму утворення слідів, їх знищення, поведінки і психології потерпілого і свідків, дій злочинця після здійснення злочинного діяння та інших чинників. В кожній слідчій ситуації, наголошує І.А. Ботнарєнко, необхідно забезпечити пошук та збереження доказової інформації, яка стане підґрунтям розслідування кримінального провадження та доведення вини особи (осіб), яка(і) вчинила(и) злочин [1, с. 55].

Зважаючи на обмежений обсяг дослідження, ми не будемо зупинятись на науковому аналізі поняття «слідча ситуація», лише висвітливо узагальнення, наведене В. Демидовою: «вчені під поняттям «ситуація» розуміють комбінацію факторів, доказової та іншої інформації, якою володіють слідчі в певний момент розслідування або перед його початком» [2, с. 302]. Дане визначення ми візьмемо за основу при аналізі положень типових слідчих ситуацій досліджуваного нами кримінального правопорушення.

В межах наукового дослідження слідчих ситуацій, науковці виділяють їх основні методико-криміналістичні властивості, з урахуванням яких доцільно здійснювати їх аналіз, у тому числі: існуюча криміналістично значуща інформація про подію на момент розслідування; характер джерел інформації; постановка слідчих версій; обов'язкове виділення слідчих ситуацій на початку розслідування [3, с. 45].

Відмітимо, що серед основних чинників, які формують слідчі ситуації саме на початковому етапі розслідування, є: особливості вчиненого кримінального правопорушення (місце, час, спосіб, кількість співучасників, розмір незаконно відчужених коштів, негативні наслідки, які настали внаслідок вчинення кримінального правопорушення); джерела початкової інформації про кримінальне правопорушення (їх характер, повнота та достовірність відомостей, складність перевірки отриманої інформації тощо); результати початкового етапу розслідування (існування впевненості щодо особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, характеристика зібраних доказів, присутність протидії розслідуванню) [4, с. 74].

На початковому етапі розслідування будь-якого кримінального правопорушення науковці-криміналісти виділяють такі найбільш загальні типові слідчі ситуації: 1) наявні відомості про подію кримінального правопорушення і особу злочинця; 2) злочинець затриманий одразу після вчинення кримінального правопорушення (або на місці його вчинення); 3) наявні відомості про подію кримінального правопорушення, однак особа, яка його вчинила, невідома; 4) наявні відомості про подію кримінального правопорушення, але механізм його вчинення і особа злочинця невідомі.

Розслідування розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування має свої специфічні особливості, зумовлені, зокрема характером (предметом, способом) самого протиправного діяння, його наслідками, наявністю доказів. Крім того, досліджуване кримінальне правопорушення вчиняється спеціальним суб'єктом – службовою особою органу місцевого самоврядування, тобто компетентною особою, яка наділяється бюджетними повноваженнями. Реалізація цих повноважень здійснюється в межах загальнодержавного бюджету, місцевого бюджету та бюджетів нижчого рівня [5]. І саме внаслідок використання своїх повноважень та службового становища, усупереч інтересам служби, така особа вчиняє умисні протиправні дії, спрямовані на привласнення, розтрату майна або заволодіння ним, умисно обертаючи його на власну користь чи користь третіх осіб.

При організації розслідування розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування потрібно виходити з того, що кримінальне правопорушення має відмітні ознаки, які позначаються на характері вирішуваних тактичних завдань розслідування: а) вчинення у специфічній сфері діяльності – бюджетній; б) предмет посягання (бюджетні кошти); в) суб'єкт кримінального правопорушення (службова особа – особа, яка уповноважена або причетна до діяльності, пов'язаної з формуванням, розподілом і використанням бюджетних коштів); г) вчинення протиправного діяння з використанням механізмів управління господарською діяльністю.

За загальним правилом, на початковому етапі розслідування розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування дії слідчого обумовлюються характером і змістом даних, які в нього є. У процесі розслідування зазначеного кримінального правопорушення, керуючись ст. 91 КПК України, повинні бути доведені такі обставини: 1) подія розкрадання (час, місце, спосіб вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість конкретної особи, мотиви і мета вчинення злочинних дій; 3) обставини, що впливають на ступінь і характер відповідальності обвинуваченого; 4) характер і розмір шкоди (збитків), завданий розкраданням; 5) обставини, що сприяли вчиненню цього кримінального правопорушення.

З урахуванням загальних наукових постулатів щодо криміналістичної ситуаційності, на початковому етапі розслідування розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування типовими слідчими ситуаціями можна визначити: 1) наявні ознаки кримінального правопорушення, відома особа, яка його вчинила; 2) ознаки розкрадання бюджетних коштів є, але особу (осіб), яка (які) його вчинила (вчинили), не встановлено; 3) наявні ознаки кримінального правопорушення, особу правопорушника не встановлено, але про нього є певні дані.

О.В. Пчеліна типові криміналістичні ситуації розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності пропонує класифікувати за такими критеріями: 1) залежно від етапу розслідування кримінального правопорушення; 2) залежно від джерела надходження інформації про вчинення вказаних протиправних діянь; 3) залежно від повноти наявних відомостей про обставини

вчинення кримінального правопорушення; 4) залежно від позиції учасників кримінального провадження [6, с. 157].

За першим критерієм вчена типові криміналістичні ситуації розподілила для етапу збору та перевірки первинної інформації про злочини у сфері службової діяльності початкового та наступного етапів. При цьому, на її думку, урахуванню підлягає джерело отримання інформації про факт підготовки чи вчинення вказаної категорії кримінальних правопорушень. За вказаним критерієм дослідниця виокремила такі типові слідчі ситуації етапу збору та перевірки первинної інформації про кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності: а) працівники правоохоронних органів самостійно виявили ознаки указаних діянь під час провадження оперативно-розшукової діяльності чи досудового розслідування інших кримінальних правопорушень; б) кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності були виявлені контролюючими органами під час проведення ними відповідних контрольних заходів, про що останні повідомили правоохоронні органи; в) про злочинні прояви у сфері службової діяльності правоохоронні органи поінформували громадяни (заява про кримінальне правопорушення) або представники суб'єктів господарювання (повідомлення про кримінальне правопорушення); про кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності правоохоронним органам стало відомо з повідомлення у засобах масової інформації. Указані ситуації, наголосила науковиця, можуть уточнюватись залежно від обсягу вихідної інформації про обставини вчиненого кримінального правопорушення – є відомості про наслідки (недоотримання фінансових ресурсів, незаконні витрати, недостачі, отримання неправомірної вигоди тощо). Окрім того, «типові ситуації на цьому етапі розслідування залежать від поінформованості, обізнаності злочинця про факт виявлення його протиправних діянь і, відповідно, його поведінки (вживаються чи ні заходи для перешкодження здійсненню кримінального провадження)» [6, с. 158] – підсумувала О.В. Пчеліна.

Наведемо класифікацію типових слідчих ситуацій щодо корупційних кримінальних правопорушень, сформульовану В. Луциком [7, с. 34].

1. *Відомості про подію кримінального правопорушення, отримані за результатами перевірок чи ревізій.* Ця слідча ситуація зумовлена наявністю в ч. 2 ст. 12 Закону України від 26 січня 1993 р. «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [8] обов'язку працівників органу державного фінансового контролю у випадках виявлення зловживань і порушень законодавства передавати правоохоронним органам матеріали ревізій. Відповідно до зазначеного Закону України, одним із видів державного фінансового контролю є інспектування, яке здійснюється у формі ревізії та полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності підконтрольної установи, яка повинна забезпечувати виявлення наявних фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб. Результати ревізії викладаються в акті (ст. 4 Закону України). Тобто, кримінальне провадження відкрито на підставі офіційних матеріалів контролюючих суб'єктів (Державної контрольно-ревізійної служби, Державної аудиторської служби України та ін.).

2. *Відомості про подію кримінального правопорушення отримані внаслідок заяви (повідомлення) особи.* У разі отримання інформації про можливі факти привласнення чи розтрата чужого майна, яке було ввірене особі чи перебувало в її віданні слідчий/детектив мають право провести огляд місця події з метою виявлення слідів вчинення кримінального правопорушення. Необхідною умовою його проведення, відповідно до ст. 233 КПК, є ухвала слідчого судді [7, с. 35].

Щодо цієї слідчої ситуації відмітимо наступне. На початковому етапі розслідування розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування початкові слідчі ситуації, які слідчий сприймає спочатку, зумовлені змістом джерел інформації про кримінальне правопорушення, що стали приводами для початку кримінального провадження. І саме зазначена слідча ситуація стає відправним моментом для початку розслідування, який надає можливість спланувати слідчому хід своїх подальших дій (усвідомлення первинної інформації, підготовка до виїзду на місце події, визначення необхідних джерел доказової інформації та шляхів їх виявлення тощо).

3. *Відомості про подію кримінального правопорушення, отримані під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.* Типові оперативні ситуації, що виникають на початковому етапі оперативно-розшукової діяльності, утворюють низку вихідних даних, що відносяться до відомостей про вчинення протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації. Завданням же оперативного працівника є визначення в кожному конкретному випадку реальної типової ситуації і формулювання завдань з позиції встановлення подальшої можливої картини злочину [7, с. 36]. Джерелами вихідних даних про вчинення кримінального правопорушення можуть бути: повідомлення негласних працівників органів поліції, оперативне спостереження за процесами виконання бюджетних програм, негласний огляд приміщень, транспортних коштів та бухгалтерської документації; повідомлення обізнаних осіб; консультації з фахівцями за результатами оперативно-розшукових заходів; отримання зразків для порівняльного дослідження; попередній аналіз документів; використання відомостей із криміналістичних та спеціалізованих банків даних тощо.

Зазначена ситуація видається найбільш сприятливою, тому що матеріали, які надійшли до слідчого, вже містять необхідну інформацію про заявника, посадову особу, яка вчинила розкрадання бюджетних коштів, з'ясовано обставини вчинення цього злочинного діяння, його наслідки тощо. Завданням слідчого є переконання у достатності наданої інформації та наявності в ній ознак аналізованого кримінального правопорушення. Якщо наявних даних достатньо, слідчий негайно розпочинає кримінальне провадження та проводить початкові слідчі (розшукові) дії.

На підставі аналізу викрадень бюджетних коштів в агропромисловому комплексі, В.В. Кікінчук виокремив та охарактеризував чотири типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування: 1) слідчий отримав матеріали досудового розслідування, які прокурор виділив в окреме провадження; 2) слідчий самостійно з відповідного джерела виявив ознаки вчинення цього кримінального правопорушення та вніс відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР); 3) кримінальне провадження розпочато на підставі подання заяви про вчинення кримінального правопорушення відповідним суб'єктом господарської діяльності чи повідомлення банківської установи; 4) кримінальне провадження розпочав слідчий за результатами перевірки органами Державної фінансової інспекції України [9, с. 133–135].

Досить конструктивно, на наш погляд, під час опрацювання методики розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням бюджетного законодавства, в свій час виділив типові слідчі ситуації Р.Л. Степанюк. Вчений виокремив такі слідчі ситуації: 1) кримінальна справа порушена на основі інформації про кримінальне правопорушення, що містилася в матеріалах, зібраних оперативним підрозділом ДСБЕЗ, УБОЗ, СБУ (основні характеристики слідчої ситуації – великий обсяг інформації щодо обставин злочину в первинному матеріалі, який надходить до слідчого, і, відповідно, є найбільш сприятливою для розслідування, оскільки в ньому здебільшого містяться відомості про особу (осіб), яка (які) є причетною (причетними)

до злочину; 2) кримінальна справа порушена на основі інформації про злочин, що містилася в матеріалах ревізії (перевірки), проведеної контролюючим органом. Така ситуація характеризується наявністю певних прогалин у зібраних про злочин матеріалах, оскільки вони збиралися без участі працівників правоохоронних органів. Фактично первинний матеріал складається лише з матеріалів ревізії (акт документальної ревізії чи довідка перевірки, пояснення керівника та головного бухгалтера, висновки ревізорів за цими поясненнями, інвентаризаційні описи тощо); 3) кримінальна справа порушена на основі інформації про злочин, одержаної прокурором під час перевірки законності виданих нормативно-правових або розпорядчих актів щодо бюджету. Така ситуація є характерною для злочинів, передбачених ст. 211 КК України; 4) кримінальна справа порушена на основі інформації про злочин, пов'язаний із порушенням бюджетного законодавства, одержаної під час розслідування іншого злочину. Особливістю такої ситуації, з одного боку, є те, що можна скористатися чинником раптовості, оскільки винні особи можуть не знати про факт виявлення злочину, а з іншого – інформація про обставини вчинення злочину є вкрай обмеженою, неповною [10, с. 81–88].

Окрім вищезазначених слідчих ситуацій, не можна не відмітити слідчу ситуацію, коли виявлено ознаки розкрадання бюджетних коштів у зв'язку із розслідуванням іншого кримінального правопорушення. Заходи, що здійснюються в зазначеній слідчій ситуації, повинні бути спрямовані на встановлення конкретних епізодів злочинної діяльності та ймовірних розкрадачів, а також виявлення свідків та очевидців кримінального правопорушення.

Не можна залишити поза увагою ситуаційність групової злочинності досліджуваного кримінального правопорушення. У цьому аспекті, на підставі комплексного вивчення ситуаційності у методиці розслідування службових злочинів, О.В. Пчеліна відмітила, що «якщо злочини у сфері службової діяльності вчинялись групою осіб, то ситуації розслідування обумовлюються наявними відомостями про всіх учасників кримінального правопорушення: є відомості про вчинення злочину групою осіб, усі співучасники відомі; є відомості про вчинення злочину групою осіб, однак не всі співучасники встановлені» [6, с. 158].

Отже, зміст слідчих ситуацій початкового етапу розслідування розкрадань бюджетних коштів службовими особами органів місцевого самоврядування становить: 1) вихідна інформація про подію кримінального правопорушення та винних осіб; 2) інша істотна та найбільш прийнятна для розслідування інформація; 3) відомості про джерела отримання такої інформації.

Висновки. На підставі проведеного дослідження та з урахуванням специфіки розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування,

ми можемо виокремити типові слідчі ситуації, характерні для початкового етапу розслідування. Відтак, пропонуємо систему слідчих ситуацій у провадженні про розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування типізувати таким чином:

Слідчі ситуації, що виникають під час розгляду заяв і повідомлень про кримінальне правопорушення: а) відсутня інформація, що містить відомості про особу, що вчинила кримінальне правопорушення; б) відсутня інформація про факт вчинення кримінального правопорушення; в) наявна інформація про особу, що вчинила кримінальне правопорушення.

2. Слідчі ситуації, що виникають на початковому етапі розслідування досліджуваного кримінального правопорушення: а) в ході розслідування іншого протиправного діяння виявлені та вилучені засоби і предмети злочинного посягання, є орієнтовна інформація про особу, що вчинила кримінальне правопорушення, але відсутні відомості про окремі елементи обстановки вчинення кримінального правопорушення; б) є інформація про особу, що вчинила кримінальне правопорушення, окремі елементи механізму (обстановки) вчинення кримінального правопорушення, виявлено місцезнаходження засобів учинення кримінального правопорушення; в) є інформація про особу, що вчинила кримінальне правопорушення, є суперечливі відомості про засоби і предмети злочинного посягання та окремі елементи обстановки його вчинення.

На початковому етапі розслідування розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування ми можемо виокремити *три найбільш загальні типові ситуації*, характерні для цієї категорії кримінальних правопорушень: 1) встановлено факт розкрадання бюджетних коштів, особа злочинця відома або достатньо інформації для її встановлення; 2) встановлено факт розкрадання бюджетних коштів, особа злочинця не встановлена, однак є певні відомості, що можуть вказувати на неї; 3) виявлено ознаки розкрадання бюджетних коштів, особу злочинця не встановлено та відсутні будь-які дані, що можуть вказувати на неї.

Кожна із зазначених слідчих ситуацій передбачає здійснення відповідних заходів, спрямованих на вирішення поставлених тактичних завдань розслідування, та обумовлює формування правильних слідчих версій.

Насамкінець відмітимо: знання та урахування типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування розкрадання бюджетних коштів службовими особами місцевого самоврядування дозволяє уникнути помилок, правильно організувати робочий час і розподілити наявні ресурси, слугує правильному визначенню подальших етапів розслідування, спланувати дії слідчого і, зрештою, провести оперативне та всебічне розслідування цих кримінальних правопорушень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ботнарченко І. А. Типові слідчі ситуації при розслідуванні торгівлі людьми. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу*. Харків, 2017. С. 55–57. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/08_11_2017/pdf/21.pdf.
2. Демидова В. Типові слідчі ситуації в методиці розслідування жорстокого поводження з тваринами. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 301–305. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.6.56>.
3. Тіщенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насилницьких злочинів : дис. докт. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2003. 445 с.
4. Романенко Р. Р. Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодревини : дис... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2021. 215 с. URL : <https://ipnu.ua/sites/default/files/2021/dissertation/16401/disetracyaromanenko-rr.pdf>.
5. Бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування. Держава для суспільства. URL: <https://www.govfor.com>.
6. Пчеліна О. В. Ситуаційний підхід у методиці розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Науковий вісник Херсонського ун-ту внутрішніх справ*. 2017. Вип. 1. Том 2. С. 155–159. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b52f251a-05aa-4318-8913-efec81693933/content>.
7. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка. К. : Москаленко О. М., 2019. 464 с.
8. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26 січня 1993 р. № 2939-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>.
9. Кікінчук В. В. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування викрадення бюджетних коштів в агропромисловому комплексі. *Право і Безпека*. 2013. № 2 (49). С. 131–136.
10. Степанюк Р. Л. Методика розслідування злочинів, пов'язаних із порушеннями бюджетного законодавства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Х., 2004. 261 с.